

Vjeroučitelji

INTERVIEW

/Božidar Cindori - vjeroučitelj mladih/

Vjeronauk u školama

Zamoljen sam da u ovom broju Kateheze iznesem neka svoja iskustva i razmišljanja o srednjoškolskom vjeronauku. Svećenik sam zagrebačke nadbiskupije i već pet godina kapelan i vjeroučitelj mladih u zagrebačkoj župi Sv. Josipa.

Zahvaljujući povijesnim događajima u hrvatskom narodu, koji su promijenili stav i odnos države prema Crkvi te omogućili uvođenje vjeronauka u osnovne i srednje škole, prihvatio sam se i toga "posla". Na samom početku mnoge stvari oko uvođenja vjeronauka u škole vrlo kritički postavio, jer mnogi problemi nisu bili jasno dorečeni ni od strane Ministarstva, ni od strane Crkve. Kojiput imam osjećaj da su mnogi uvođenje vjeronauka u školu vidjeli kao "šansu" za revanšizam komunizmu. Događaji su se tako brzo mijenjali da nismo imali dovoljno vremena za osposobljavanje kateheta koji bi mogli ući u škole i udovoljiti svim zahtjevima. Počelo se krpariti. Tako sam i sam u svojoj župi prihvatio vjeronauk u sedmom i osmom razredu osnovne škole. Nakon toga, na uporne zamolbe pedagoga prihvatio sam dužnost vjeroučitelja drugog, trećeg i četvrtog razreda u IX gimnaziji i II srednjoj ekonomskoj školi. Zbog velikog broja zainteresiranih za vjeronauk, u tom poslu molio sam za suradnju đakona Filipa Lucića, koji je u mojoj župi ove godine obavljao pastoralni praktikum i svećenika susjedne župe Juricu Faukovića. Tako smo nas trojica

zadovoljili potrebe škole i preuzeli po jedan sat vjeronauka za sve razrede.

Moram priznati da sam se, unatoč završenom teološkom fakultetu i četverogodišnjem iskustvu na istom "poslu" u župi, osjećao nedovoljno pripremljenim za novu dužnost. Smatram da ulazak vjeronauka u školski sustav zahtijeva temeljitiju izobrazbu kadrova, jer u protivnom od vjeronauka može biti više štete nego koristi. Pozitivno u svemu ovome doživljavam svoje svećeničko zvanje, držeći da sam mladima potreban kao svećenik-prijatelj. To sam u susretima s mladima i doživio.

Unatoč svemu, odaziv mladih na vjeronauk u srednjoj školi bio je vrlo velik. U protekloj školskoj godini u grupama sam ukupno imao više od 250 učenika, podijeljenih po razredima, pri čemu je jedan razred obuhvaćao više razrednih odjeljenja. No, u župi nismo ukinuli ni jedan sat "prijasnjeg" vjeronauka, kako za osnovce, tako ni za srednjoškolce i studente.

Vjeronaučna je godina započela s oduševljenjem i radoznavnošću s obje strane. Mnogima u početku u školi nije bilo jasno hoće li to biti vjeronauk, vjerska kultura, informacije o religijama ili sl. Već nakon prvog susreta sve je postalo jasno. Ozbiljno sam se prihvatio posla. Počeo sam nakon detaljne analize plana i programa stvarati "sliku" vjeronaučnih susreta. Nastojao sam u tu "sliku"

ukomponirati sve svoje katehetsko iskustvo iz vlastite župe, gdje također imam lijepu grupu srednjoškolaca i studenata.

Svi su sa zanimanjem slušali moja predavanja. Imao sam osjećaj kako su oni dobri, a ja jako "pаметan". No, vrlo brzo sam uvidio da me dojam vara. Oni su razumjeli vrlo malo od mogeg "crkvenog", a da uopće ne govorim o "teološkom" rječniku. Vrlo sam se ozbiljno zapitao kojim to jezikom govorimo mi "crkvenjaci"? Stvorili smo svoj jezik, usvojili ga, a da se nismo upitali da li tim istim jezikom govori i svijet oko nas. Pozvani smo da mladima navijestimo vjeru, a zar u tome ne bismo morali uzeti u obzir jezik današnje mladeži, tj. inkulturirati se u njihovu sredinu. Ali kako? Ovom temom valjalo bi se ozbiljno pozabaviti i otkriti na koji način, posebno kod izrade katehetskih priručnika, prenijeti sadržaj vjere, kojim ga rječnikom navijestiti kako se ne bi dogodilo da na mlade navlačimo "oklop duhovnoga" koji je njima nepoznanica. Naime, pitanje crkvenog i teološkog jezika ili žargona, koji je mnogim vjernicima nerazumljiv, ostaje i dalje otvoreno i na tom polju trebamo nešto hitno izmijeniti, ako želimo da naš navještaj Božje Riječi bude plodan.

Iz razgovora s mladima ustanovio sam da je većina njih prvi put na vjeronauku. Mnogima je ovo prvi susret sa svećenikom. Stoga sam - u dogovoru s njima i na njihovu molbu - započeo sve ispočetka, tj. s upoznavanjem osnovnog sadržaja vjere utemeljenog na osobi Isusa Krista i ukrijepljenog u Božjoj Riječi.

Kad sam u jednom razredu postavio pitanje: "Tko je od vas imao Bibliju u ruci i tko ju je barem malo listao?" - javila se jedna djevojka. Pohvalio sam je i upitao: "A kako ti se sviđa ta knjiga?"! Ona mi je odgovorila: "Mogu vam reći da su sve to bezvezne stvari. Sve što tu piše moglo se reći u pet rečenica!" Pohvalio sam i taj njezin odgovor, jer je ona pokazala barem malo volje za čitanje, a vjerojatno nije njezina krivnja što gotovo ništa nije razumjela. Stoga sam odlučio prvo polugodište iskoristiti za opći uvod u kršćanstvo s posebnim naglaskom na biblijskim tekstovima. Tako sam im uz pomoć biblijskih tekstova barem donekle približio osobu Isusa Krista.

Tek nakon toga smo se mogli prihvatiti "posla" oko programskih kateheza, koje su besprijekorno zamišljene, ali nisu mogle ni izdaleka biti audiovizualno popraćene kako je predviđeno u programu, jer školi nedostaju odgovarajuća tehnička pomagala. Ni sam "posuđeni" školski kabinet ne odgo-

vara sadržaju vjeronauka, jer je "ukrašen" pubertetskim natpisima, freskama cipela i sl., a ne onim što bi moglo pridonijeti vjerskoj formaciji. No, smatram da u ovom trenutku za to nije kriva škola. Vjerojatno će naredna vremena biti bolja... Dakako da bi i u tome "kreatori" kateheza trebali više vremena i prostora posvetiti stvarnoj situaciji učenika u školama. Naše će kateheze sigurno krenuti samo jednim smjerom ako se u svemu tome bude gledalo samo "građivo vjeronauka" bez vođenja posebne brige o konkretnoj školskoj situaciji, koja mora biti polazište u pripremi katehetskog programa i same kateheze.

Uza sve to vjeronauk u našim školama pretvorio se velikim dijelom u čistu informaciju. Mnogima je sat vjeronauka kao i svaki drugi sat, ali uljepšan jer se sastoji od razgovora i slušanja bez kontrolnih zadataka i tekstova. Formacija, a još više svijest crkvenosti u ovakvom načinu rada ostaju velikim dijelom po strani. Uz vjeronauk u školi potrebno je mlade uključiti i na vjeronauk u crkvi - najbolje u župi gdje mladi stanuju. To, međutim, nije uvijek moguće. Stoga sam bio prisiljen da mlade pozovem na vjeronauk u svoju župu. Pozivu se odazvalo više od stotinu mladih, koji su svake subote dolazili u župu Sv. Josipa na sustavnu katehezu i pripravu za slavlje svetih sakramenata. U toj pripremi koristio sam vlastiti katehetski materijal s ciljem da se mladima pojasne osnovni sadržaji vjere. Ali i tu se pojavio problem. Kao što rekoh, mnogi moji vjeroučenici pripadaju različitim župama grada Zagreba. Mnogi ne znaju kojoj župi pripadaju i gdje im je crkva. I sada su se uz pomoć škole prvi put uključili u župnu katehezu, a veliki dio počeo je dolaziti na nedjeljnu svetu misu. Sva moja nastojanja da pokušaju vjernički živjeti u župi svojeg stanovanja bila su većim dijelom bezuspješna. Stoga se i tu nameće pitanje crkvenosti ili svijesti da kao vjernici pripadamo svojoj župi - obitelji. Opet jedno pitanje: a kako će ti moji vjeroučenici pripadati svojoj župi kad nikada (veći broj njih) nisu u njoj bili? Na koji im način probuditi svijest pripadništva vlastitoj župi, odnosno kako se u ovakvim okolnostima urbane sredine, s ovakvim načinom katehizacije, daleko od vlastite župe, postaje članom te župne zajednice? Imam osjećaj da se u ovoj župi, u koju su došli poznavajući samo svojeg vjeroučitelja, osjećaju kao "stranci"! Istina je da kod velikog broja mladih ljudi postoji nemogućnost prihvaćanja crkvene birokratske i teritorijalne podijeljenosti. To će obično obrazložiti uzdahom: "I vi ste kao općinari!...! O ovome bi valjalo ozbiljno promisliti!

Iz te grupe četrdesetak učenika primilo je prije kraja školske godine sakrament sv. krštenja, a pre-

ko stotinu sakramente prve pričesti i krizme.

Moram, međutim, naglasiti i mnoge pozitivne učinke vjeronauka koje doživljavam na stalnoj relaciji između škole i Crkve, jer ga samo u takvom suodnosu prihvaćam kao jedno, tj. puninu. Ne želim ništa otkinuti od Crkve da bih dao školi i obrnuto.

U svojim katehezama uvijek dajem dovoljno prostora za razgovor, iznošenje mišljenja i postavljanje pitanja. Mladi je čovjek pun pitanja - od onih egzistencijalnih do raznih duhovnih problema koje ti mladi mogu riješiti samo u ispovjedaonici. Ako kao svećenik od stola Riječi i Kruha dolazim u školu, moram - vraćajući se iz te škole - i njih voditi k tom istom stolu. To je bilo mnogo lakše dok su oni dolazili na vjeronauk u crkvu. Samo ozračje crkve pomaže u formaciji. Bez toga stalnog hoda vjeronauk u školi, uz najbolje programe, ostaje ipak samo lijepo pričanje, puki školski predmet. A to nitko ne želi, najmanje sami vjeroučenici. Nazočnost svećenika u školi doživljavaju pozitivno, tj. kao osobu koja ne pripada klasičnim strukturama škole. Tako sam im predočio i smisao vjeronauka. Školski je predmet utoliko ukoliko je poprimio vanjsku strukturu školskog predmeta, a u biti on je nešto mnogo dublje što svatko od nas nosi u srcu i na poseban način zahvaća duhovne sfere čovjeka koje imaju temelj u ljudskoj savjesti. Tako prihvaćenom vjeronauku ni ocjena nije umanjila vrijednost, jer je postala sporedna, a nekima je na samom početku bila kamen spoticanja u odlučivanju za vjeronauk ili protiv njega. Kod velikog broja učenika osjetila se bojazan da bi im ocjena iz vjeronauka mogla pokvariti prosjek ocjena na kraju školske godine. Smatram da ne treba biti strog u ocjenjivanju, jer ni slabim ocjenama nećemo te mlade ljude učiniti boljim vjernicima. U svemu trebamo biti razboriti, posebno u ocjenjivanju, jer tu je posebno na ispitu naša ljudska pravednost, jer kroz nju mladi žele doživjeti da ih vjeroučitelj stvarno voli, a ne kažnjava. Ta pravednost ne uključuje činjenicu da ćemo svima podijeliti samo petice. To mladi i ne traže.

Isto je tako pozitivno da mnogi veći broj mladih srednjoškolaca, a to su vrlo važne godine u formiranju osobnosti, imaju prigodu uz pomoć vjeronauka upoznati mnoge opasnosti i razgovarati o mnogim životnim i vjerskim problemima, kako bi mogli što bolje otkriti ljepotu mladosti. Tako ti mladi posebno velik interes pokazuju za razne duhovne ne-crkvene pokrete koji u naše krajeve dolaze s Istoka. Govoru o tome trebalo bi posvetiti više pažnje. Zatim, veliki je interes za razne okultne pojave u kojima su mnogi i sami sudjelovali ne

sluteći kakvu opasnost u sebi kriju magija, spiritizam i sl. Dakako da je korisno tijekom godine u školi organizirati i posebna predavanja o drogi, tabletomaniji i sličnim pojavama te dati detaljnije informacije o tome, jer to postaje sve veći problem srednjih škola. U toj edukaciji dobro mi je došla suradnja sa s. Ancilom, koja u bolnici radi s takvim pacijentima. Isto su tako bile vrlo žive rasprave o predbračnim odnosima, jer mladi smatraju da Crkva ograničava mladenačku slobodu. Kasnije se iz razgovora može ustanoviti da se zapravo radi o nedovoljnu poznavanju onoga što Crkva od vjernika traži.

Smatrao sam korisnim da svaki učenik za kraj školske godine izradi godišnju radnju iz vjeronauka. Teme sam dao na izbor: od teoloških s posebnim naglaskom na tekstovima Novoga zavjeta, preko socioloških do moralnih. Mnogi su radovi bili vrlo, vrlo studiozni, što svjedoči da su ti mladi s velikom ljubavlju prihvatili ponuđeni sadržaj.

Jedna je školska godina iza nas. Što i kako dalje? Treba ozbiljno računati da će i na jesen među vjeroučenicima u svim razredima biti "početnika". Koliki će taj broj biti, nitko ne zna, ali i s njima treba ozbiljno računati! U izradi katehetskog plana i programa trebalo bi svakako voditi računa da smo u prijelaznom razdoblju koje će nas pratiti stanovit broj godina. Sa sistematskom se katehizacijom može početi u nižim razredima osnovne škole, ali što sa srednjoškolcima?

U mojoj je školi provedena anketa o broju potencijalnih polaznika vjeronauka na jesen. Broj zainteresiranih je u porastu. Vjerujem, da je to velikim dijelom zbog toga što su od drugih vjeroučenika čuli da je vjeronauk "dobar" (vjerojatno i koristan). To govori u prilog činjenici da je osoba vjeroučitelja vrlo važna. Svi bismo morali voditi računa o tome da se za vjeroučitelje ne biraju osobe samo zato da se "popune radna mjesta". Iskustvo zapadnih zemalja trebalo bi nas potaknuti na oprez, kako nam se ne bi dogodilo da vjeroučitelji u školama budu samo "informatori", jer bi takav katehetski rad urodio negativnim plodovima.

Sve to prihvaćam u smislu traženja boljih načina katehiziranja, jer znam da smo na samom početku, u ozbiljnom traženju, ali kakav nam bude početak, takva će nam katehizacija i dalje biti. A u ovom vremenu, kada toliko govorimo o duhovnoj obnovi Domovine, koja je itekako potrebna, moramo biti svjesni da će se ta obnova provoditi najvećim dijelom kroz sustavnu katehizaciju. Kako budemo mlade "postavili na noge", takvi će nam biti koraci u budućnost.